

Till arbetspensionsanstalterna

ÄNDRING I 3 § LFÖPL OCH 2 § FÖPL

Lagarna om ändring av 3 § lagen om pension för lantbruksföretagare och 2 § lagen om pension för företagare trädde i kraft 1.4.1986. Genom lagarna infördes i 3 § LFÖPL och i 2 § FÖPL ett nytt 2 mom., som gäller försäkrande av avliden företagare.

3 § 1 mom.
LFÖPL

Lantbruksföretagare är skyldig att i lantbruksföretagarnas pensionsanstalt upptaga i 1 § 1 mom. avsedd försäkring för pensionskydd enligt denna lag.

Tillfogad
2 mom.

I 1 mom. nämnd försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte lantbruksföretagarnas pensionsanstalt på ansökan av delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

2 § 1 mom.
FÖPL

Företagare är skyldig att upptaga i 1 § 1 mom. avsedd försäkring för pensionsskydd enligt denna lag i pensionsanstalt, som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare, eller ock i sådant försäkringsbolag eller sådan i lagen om understödkassor avsedd pensionskassa, som bedriver verksamhet enbart enligt denna lag.

Tillfogad
2 mom.

I 1 mom. nämnd försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte pensionsskyddscentralen på ansökan av delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

Bakgrunden till lagändringarna

Fram till år 1982 ansågs det inom arbetspensionssystemet helt klart, att utöver lantbruksföretagarna och företagarna gällde förpliktelse och försummelse i fråga om LFÖPL- och FÖPL-försäkringar även företagarnas dödsbon i de fall då företagaren efterlämnade förmånstagare.

Juridiska avdelningen

24.4.1986

2

Om en företagare inte hade tecknat försäkring under sin livstid, upptogs en sådan efter hans död. Försäkringspremierna uppbars hos dödsboet och förmånstagarna fick sin familjepension.

År 1982 fattade försäkringsdomstolen i fråga om såväl LFÖPL som FÖPL sådana beslut, vari ansågs, att försäkring inte kan fastställas för en företagare efter hans död, om företagaren inte under sin livstid ansökt om försäkring.

Principerna för ändringarna

Av ordalydelsen i lagarna och av motiveringarna i regeringens proposition framgår det, att försäkring enligt LFÖPL och FÖPL får upptas efter företagarens död endast om LPA eller PSC på ansökan av dödsbodelägare av särskilda skäl så besluter. I regeringens proposition konstateras: "Efter företagarens död bör man i undantagsfall kunna ordna pensionsskydd, om särskilda sociala skäl kräver det. Ekonomiskt beroende av förmånslåtaren kunde vara ett sådant skäl som skulle tala för att undantag görs. När undantag tillåts bör pensionsskyddscentralen och lantbruksföretagarnas pensionsanstalt också fästa uppmärksamhet vid frågan om försäkringspremien blir erlagd."

Ansökan av dödsbodelägare

Försäkring kan upptas endast på ansökan av delägare i dödsboet. Om delägare säger ärvdabalken 18 kap. 1 mom. (ÄB 18:1) följande: "Delägare i dödsbo äro arvingarna och de universella testamentstagarna samt efterlevande maken. Har avvittring ägt rum eller har maken icke giftorätt i andra makens egendom, är efterlevande maken icke delägare, med mindre han är arvinge eller universell testamentstagare. Den som äger rätt att taga arv eller testamente först efter annan arvinges eller universell testamentstagares död, är delägare i dennes, men icke i arvlåtarens dödsbo. Arvinge och universell testamentstagare anses såsom delägare även i det fall att deras rätt är tvistig." Dödsbodelägare kan ansöka om försäkring oberoende av om boet är skiftat eller inte.

Det som här skall beaktas är, att änka inte kan ansöka om försäkring när hon inte är delägare i dödsboet, inte ens om hon som förmånstagare har rätt till familjepension. Om änkan har minderåriga barn som är delägare i dödsboet, kan hon som barnens förmyndare ansöka om försäkring. Delägare i dödsboet är inte heller sådant barn, som inte är förmånslåtarens eget

Juridiska avdelningen

24.4.1986

3

barn men vars utkomst förmånslåtaren och änkan gemensamt dragit försorg om och som sålunda har rätt till familjepension. Ett sådant barn har likväl rätt att utfå familjepension, om en delägare i dödsboet ansöker om försäkring och ansökan godkänns. Vidare kan konstateras, att frågan om upptagande av försäkring kan avgöras även på ansökan av enbart en av dödsbodelägarna, även om det vore så att de övriga delägarna i dödsboet motsätter sig försäkringen.

Principerna då en försäkring övervägs

Emedan det här är fråga om en lagstadgad socialförsäkring är den allmänt iakttagna principen den, att förmånslåtarens försummelse inte får leda till förlust av förmån för förmånstagaren. Upptagande av försäkring efter företagarens död har dock gjorts beroende därav, om särskilda skäl, främst ekonomiska, för en försäkring föreligger eller inte.

Som en sådan orsak kan betraktas den omständigheten, att den försäkringsförsumliga företagaren har efterlämnat till familjepension berättigade anhöriga, som är i behov av familjepension och för vilka familjepensionen är till nytta. Situationen kan vara den motsatta, bland annat då förmånstagarna är barn nära 18 års åldern. Försäkringspremierna kan i sådana fall stiga till högre belopp än den förmån som familjepensionen innebär.

Ett annat skäl som kan anses tillstyrka en försäkring är, att förmånslåtaren under sin livstid börjat utreda sitt försäkringsärende fastän ingen försäkringsansökan i egentlig mening anhängiggjorts. Som exempel på detta kan nämnas, att förmånslåtaren hos PSC ansökt om tillämpningsavgörande därom, enligt vilken lag han skall försäkras.

Det är omöjligt att absolut exakt kunna individualisera alla de situationer, då ett ekonomiskt beroende av förmånslåtaren är för handen. Ett sådant faktum som att förmånstagarna har varit helt beroende av förmånslåtarens inkomster (änkan har inte någon egen inkomst eller pension eller företagaren har varit barnens enda försörjare) talar självfallet för att försäkring skall beviljas.

När de nya stadgandena tillämpas skall det likväl även beaktas, att en försäkringsansökan baserar sig på en dödsbodelägares eller -delägarnas fria vilja, och uppmärksamhet bör då också fästas vid att försäkringspremierna verkligen erlaggs. Det måste med andra ord

sagt även ses till att garantier finns för att försäkringspremier erhålls för de förmåner som eventuellt kommer att utges.

Företagarnas pensionslagar innehåller inga stadganden om, att försäkringspremier kunde indrivnas ut familjepensionen. Pensionsanstalten och förmånstagaren kan likväl sinsemellan avtala om, att försäkringspremierna uppbärs ur familjepensionen. Som ett villkor för beviljande av försäkring krävs det i regel av dödsbodelägaren en förbindelse enligt vilken försäkringspremien kan indrivnas. Härvid måste det även kontrolleras, att preskriptionstiden för försäkringspremierna inte hinner löpa ut.

Om företagaren skall försäkras efter sin död eller inte beror på en prövning av helhetssituationen i varje enskilt fall. På prövningen inverkar ett flertal olika faktorer såsom änkans förvärvsinkomster och pensioner, eventuella ersättningar och pensioner (trafik-, olycksfalls- och livförsäkring etc.) från annat håll på grund av samma dödsfall samt dödsboets tillgångar.

Generellt kan det konstateras, att LPA och PSC inte borde tillåta att försäkring upptas, när den företagare som försummat att erlægga försäkringspremier hade kunnat beviljas befrielse från sin skyldighet att uppta företagarförsäkring om han under sin livstid skulle ha ansökt om befrielse. I dessa fall kan det i allmänhet anses, att familjepensionsskyddet är tillräckligt trots att försäkringen försummats.

När LPA och PSC ger tillåtelse till att försäkring upptas, iakttar de vardera samma principer.

Ansökningsförfarandet samt avgörande av ärende

Upptakten till en ansökan om upptagande av försäkring efter avliden företagare är i allmänhet en familjepensionsansökan, som innehåller ett omnämnande av företagarens verksamhet efter det företagarnas pensionslagar trätt i kraft och som därför styrs till LPA eller PSC. I fråga om fribrev är förfarandet detsamma som hittills. Om ansökan inkommer direkt till en pensionsanstalt, beviljar anstalten eventuella fribrevspensioner och hänskjuter ansökan till den del den gäller försäkrandet vidare till LPA eller PSC beroende på ärendets art.

Juridiska avdelningen

24.4.1986

5

Förfarandet vid LPA

Om det redan i detta skede framgår, att försäkring inte skall fastställas, ger LPA ett avslagsbeslut i ärendet. Om det förefaller som om försäkring kunde fastställas, sänder LPA till sökanden en MT-blankett samt ett brev (bilaga 1). I brevet redogörs för de förutsättningar som skall uppfyllas för att försäkring skall beviljas samt ombeds pensionssökanden insända sådana tilläggsuppgifter som inte framgår av familjepensionsansökningsblanketten eller av MT-blanketten.

När sökanden återsänt de inbegärda handlingarna avgör LPA ärendet efter att ha hört sökanden. I detta brev (bilaga 2) till sökanden lämnas uppgifter om familjepensionens storlek och fördelningen av den samt uppgifter om försäkringspremiens storlek och indrivningen av den. Om sökanden beslutar sig för att uppta försäkring och förbinder sig att betala försäkringspremien, fastställer LPA försäkringen. I det skede då sökanden hörs kan han ännu avstå från att ansöka om försäkring.

Förfarandet vid PSC

Beträffande FÖPL-försäkringen sänder PSC till sökanden en YT-blankett samt det ovan förstnämnda brevet. När PSC fått de inbegärda uppgifterna ber PSC den av sökanden angivna pensionsanstalten inge utlåtande därom, huruvida försäkring borde beviljas eller inte och till vilket belopp arbetsinkomsten borde fastställas, samt ge en beräkning av pensionsbeloppet och av försäkringspremiebeloppet. Därefter sänder PSC det ovan senarenämnda brevet till sökanden för hörande av denna.

I sitt beslut uttalar sig PSC om sökandens rätt att uppta försäkring. I beviljande fall sänder PSC handlingarna till den av sökanden angivna pensionsanstalten för fastställande av arbetsinkomsten.

I PSC:s beslut angående tillåtelse att uppta försäkring kan ändring inte sökas, utan detta kan ske först i samband med pensionsbeslutet.

Härefter sker de åtgärder som ansluter sig till försäkringen, beviljandet av pensionen och indrivningen av försäkringspremien i normal ordning. Förhöjning på försäkringspremien uppbärs inte. Det förfarande för vilket redogörs i cirkulär 22/70 behövs sålunda inte. Dröjsmålsränta uppbärs dock i vanlig ordning.

Juridiska avdelningen

24.4.1986

6

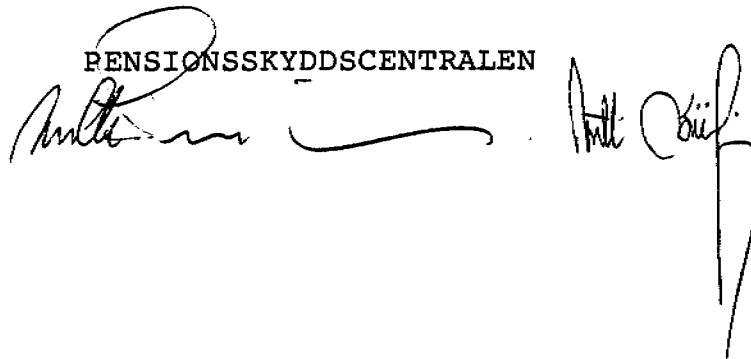
Försäkringspremierna

Företagarens försäkringspremier utgör företagarens skuld och upptas därför i bouppteckningen som boets skulder. När försäkringspremierna införs som boets skuld inverkar detta på arvsskatten. Beträffande skatteavdrag enligt inkomst- och förmögenhetsskattelagen iakttas stadgandena i denna lags 29 §.

Ikraftträdande

Lagarna trädde i kraft 1.4.1986. De tillämpas på de fall då företagarperioden pågick ikraftträdelsedagen eller därefter. Lagarna har inte någon retroaktiv verkan, vilket innebär, att försäkring inte kan upptas efter företagare som dött före ikraftträdelsedagen.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

BILAGOR

MALL

Till NN, delägare i
XX:s dödsbo
adress

Ni har ansökt om familjepension efter XX. Han/hon har inte själv tecknat någon företagarpensionsförsäkring. Efter en företagares död är det endast av särskilda skäl möjligt att uppta sådan försäkring. För försäkringen skall försäkringspremie betalas, men den ger också rätt till familjepension.

För att vi skall kunna utreda, om försäkring kan fastställas samt hur stor försäkringspremien och familjepensionen i så fall kommer att vara, uppmanar vi Er att besvara frågorna på detta brevns frånsida och att i Ert svar bifoga de på frånsidan nämnda bilagorna. Om det förefaller möjligt att fastställa försäkring, sänder vi Er en beräkning av försäkringspremiebeloppet och familjepensionsbeloppet. På basen av beräkningen kan Ni sedan avgöra, om Ni önskar teckna försäkring eller inte.

Om Ni redan nu i detta skede anser, att Ni inte önskar någon försäkring, meddela då detta omedelbart till Pensionsskyddscentralen. I annat fall skall Ert svarsbrev jämte bilagor insändas till Pensionsskyddscentralen inom en månad.

Tilläggsupplysningar ger tel.

Med vänliga hälsningar
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Returkuvert för svaret medföljer som bilaga.

Vänd

Änkans namn

pensioner
övriga inkomster
förmögenhet

Barnens namn

pensioner
övriga inkomster
förmögenhet

Ange i vilken pensionsanstalt Ni önskar teckna försäkring.
Ärendet avgörs snabbare, om Ni väljer den pensionsanstalt som
eventuellt redan nu betalar pension till Er.

Tilläggsuppgifter om t.ex. hälsotillståndet

Nödvändiga bilagor:

- 1) YT-blankett
- 2) Bouppteckningsinstrument

Om bouppteckning ännu inte hållits, skall bouppteckningshand-
lingarna sändas i efterhand så snart bouppteckningen hållits.

Underskrift _____

FÖRBINDELSE

Jag förbinder mig för egen del och som förmyndare för mina barn att betala försäkringspremierna för FÖPL-försäkringen efter XX på följande sätt:

premien betalas genast i sin helhet

premien jämte räntor får uppbäras ur familjepensionen så, att av pensionen innehålls 1/3 av pensionsbeloppet efter innehållningen av förskottsskatt

premien jämte räntor får uppbäras ur familjepensionen så, att av pensionen innehålls xx mark i månaden efter innehållningen av förskottsskatt.

Om premien av någon orsak inte kan uppbäras på angivet sätt, förbinder jag mig att i sista hand betala premien med egna medel.

Underskriftens riktighet intygar
